

В. В. Кондратьєв

студ. 3 курсу, спеціальність «Право»,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

*Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального права,
кримінального процесу та криміналістики Т. В. Родіонова*

ПРИВЕДЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ВІДПОВІДНІСТЬ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Україна з моменту проголошення незалежності майже одразу дала зрозуміти, що її подальша державна політика буде спрямована на зближення з європейським співтовариством. Наша держава була першою серед країн, що були утворені після розпаду Радянського союзу, уклала угоду про партнерство та співробітництво з Європейським Союзом (далі – ЄС), тим самим отримала підтримку від країн-членів ЄС. Молода країна розуміла, що європейська інтеграція є одним з головних пріоритетів для подальшого суспільного та економічного розвитку. Однак вступ у вищевказану спільноту передбачав гармонізацію національного законодавства з *acquis communautaire* – правовою системою ЄС, де, у свою чергу, особливе місце займають кримінальні та процесуальні норми.

Кримінальне процесуальне законодавство ЄС складається з декількох рівнів. Адже спочатку норми виникають на рівні Європи, а згодом країни-члени повинні вводити їх у національне законодавства держави. Так, Климкевич Р. А. вважає, що взаємозв'язок законодавства ЄС з національним правом держав-учасниць ЄС зумовлений принципом прямої дії норм ЄС на території дер-

жав-членів, принципом первинності законодавства ЄС та принципом субсидіарності, який чітко розмежовує компетенцію ЄС і компетенцію держав-учасниць [1, с. 246]. У свою чергу, впровадження європейських норм передбачено текстом Угоди про Асоціацію України з ЄС.

У вищевказаній угоді зустрічається багато термінів стосовно впровадження міжнародних норм до національного законодавства, але, незважаючи на це, для приведення національного кримінального законодавства у відповідність зі стандартами ЄС у більшій мірі застосовується адаптація. Адаптація законодавства – процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire* [2]. Так, у своїй роботі Зуєв В. В. зазначає, що саме адаптація законодавства як тривалий, динамічний, але односторонній процес, видається найбільш коректним терміном, що характеризує «зближення» законодавства України та ЄС [3, с. 411].

Одним із основних актів ЄС у сфері кримінального процесу є директива. Директива Європейського Союзу (European Union Directive) – це законодавчий акт, який зобов'язує держави-члени ЄС ужити заходів для досягнення цілей, зазначених у директиві [4, с. 155].

Слід зазначити, що наразі тільки ЄС виступає інтеграційним об'єднанням, у якому керівні інститути мають можливість видавати загальнообов'язкові юридичні акти стосовно кримінального процесу, які стають чинними без ратифікації країн-членів [5, 167]. У сфері кримінального процесу більшість директив спрямована на регламентацію процесуальних прав учасників кримінального провадження та на налагодження міжнародного співробітництва у сфері кримінальної юстиції. Прикладом можуть бути такі нормативні акти: Директива про право на переклад у кримінальному процесі 2010/64/ЄС від 20.10.2010, Директива про встановлення мінімальних стандартів прав, підтримки та захисту потерпілих 2012/29/ЄС від 25.10.2012, Директива про Європейський ордер на проведення розслідування у кримінальних справах 2014/41/ЄС від 03.04.2014. Важливо додати, що директиви ЄС, на відміну від регламентів, можуть не застосовуватися на загальному рівні. Винят-

ком може бути впровадження нормативного акту, що адресований всім країнам-членам ЄС.

У свою чергу, Україна – держава, яка не є членом ЄС, також імплементує європейські норми у національне кримінальне процесуальне законодавство. Ч. 3 ст. 1 КПК вказує, що Зміни до кримінального процесуального законодавства України можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цього Кодексу [6]. Зважаючи на великий масив кримінального процесуального права ЄС, даний підхід є не найкращим варіантом у контексті його вузьконаправленості та державної політики нашої держави на швидке зближення з європейським співтовариством. У даному аспекті слід звернути увагу на імплементацию норм ЄС іноземними державами. Так, наприклад, Італія та Бельгія для імплементации Директиви про Європейський ордер на проведення розслідування № 2014/41/ ЄС від 03.04.2014 прийняли спеціальні закони про імплементацию; Латвія та Естонія впровадили нові статті у національні КПК [3, с. 412].

Важливо додати, що незважаючи на вищесказане, Україна чітко взяла за мету адаптувати національне кримінальне процесуальне право у відповідності до норм європейської організації. Адже в національному кримінальному судочинстві вже запроваджують режим реалізації європейських стандартів, посилюють взаємодію органів досудового розслідування з органами кримінальної юстиції держав-членів ЄС та за допомоги західних партнерів усувають ризики корупції у кримінальному процесуальному законодавстві нашої держави.

Отже, ми можемо сказати – Україна, будучи не членом ЄС, приводить національне кримінальне процесуальне законодавство у відповідність зі стандартами ЄС, у першу чергу, шляхом адаптації з нормативно-правовими актами європейської організації. Дана політика призвела до покращення процесу судочинства у сфері кримінальної юстиції, забезпеченню учасників судового процесу правами у відповідності до європейських стандартів та мала досить значний вплив на корупцію під час кримінального процесу. І хоча, на нашу думку, законодавець не підібрав ідеального способу імплементации міжнародних норм у національне за-

конодавство, тяга до зближення кримінального процесуального законодавства з нормативними актами ЄС позитивно впливає на політичний рух держави вбік Європи та може вплинути на вступ нашої країни до ЄС, адже ще раз підтверджує бажання українців бути в європейській організації.

Література

1. Климкевич Р. А. Кримінальне процесуальне законодавство Європейського Союзу: поняття та ознаки. Юридичний науковий електронний журнал. № 9/2021. С. 244–247. URL: 62.pdf (lsej.org.ua)
2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України № 1629-IV від 18 берез. 2004 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15?find=1&text>
3. Зуєв В. В. Напрями та способи адаптації кримінального процесуального законодавства України до законодавства ЄС. Юридичний науковий електронний журнал. № 8/2023 С. 410–413. URL: 95.pdf (lsej.org.ua)
4. Климкевич Р. А. Кримінальне процесуальне законодавство України та ЄС: порівняльно-правовий аспект. Нове Українське Право. Випуск 6. Том 1. 2022. С. 154–160.
5. Козерацька О. С. Правові основи співробітництва в сфері кримінального судочинства в рамках Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною. Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі. Перші юридичні читання : матеріали Всеукр. дистанційної конф., присвяч. 20-річчю створення екон.-правового ф-ту (27 квіт., 2018 р., м. Одеса) : зб. тез доп. ; ОНУ ім. І. І. Мечникова, ЕПФ ; уклад. : А. В. Левенець, О. В. Нарожна ; за заг. ред.: Л. О. Корчевна, І. А. Дришлюк. Одеса : Фенікс, 2018. С. 161–166.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України № 4651-VI від 13 квіт. 2012 р. / Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 9–10, 11–12, 13.